

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

Learning Management Guidelines for Social Studies towards Thai Citizenship, ASEAN Citizenship, World Citizenship for the 21st Century Learners

วิภาดา พินลา¹
Wipada Phinla¹

บทคัดย่อ

สังคมโลกในปัจจุบันมีทั้งการแข่งขันและร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น ทำให้แต่ละประเทศในภูมิภาคต่างๆ เกิดการรวมตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยเป็นภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ส่งผลให้กลุ่ม 10 ประเทศอาเซียนต้องมีการเปิดเสรีทางการค้า สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมพลเมืองให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงผ่านระบบการศึกษา อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 จึงเป็นแนวทางสำคัญของครูสังคมศึกษาเพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่สังคมปรารถนา และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา พลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน พลโลก ผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

Abstract

The Contemporary global society is witnessing on extensive competition and cooperation among countries that leads to regional integration to strengthen their common political, social, economic and cultural aspirations. Thailand, a country in Southeast Asia region, has joined other 9 members of ASEAN for the establishment of the ASEAN Community

¹ อาจารย์สาขาการสอนศิลปศาสตร์ (การสอนสังคมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Lecturer Teaching Liberal Art Program (Teaching Social Studies), Faculty of Education, Thaksin University,
E-mail: proud_phin@outlook.com

in 2015 The aim of the establishment is For enhancing liberalization of trades among the country members, the arrangements are reflected in the efforts to cope with the change through the civil education system. Education is recognized as a key mechanism in the development of a perfect human being physically, emotionally, socially and intellectually. Therefore, to prepare for learners in the 21st century to become Thai Citizenship, ASEAN Citizenship, World Citizenship, it is important for teachers to develop learners in order to meet the social aspirations and lead a happy and peaceful life in the society.

Keywords: Learning management social studies, Thai citizenship, ASEAN citizenship, World citizenship, 21st century learners

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมบริบทรอบตัว อันเป็นยุคที่ต้องสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยสามารถทัดเทียมอารยประเทศได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งใน 3 เสาหลัก อันได้แก่ ด้านการเมืองและความมั่นคง สังคมและวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ อีกทั้งสามารถสร้างโอกาสและอำนาจการต่อรองกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคอื่นได้ ดังนั้นการเตรียมพลเมืองให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องใช้กลไกการศึกษาที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสร้างเยาวชนยุคนี้ให้เป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกที่มีคุณภาพให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสงบสุขและยั่งยืนตลอดไป (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวิภา ยินดีสุข. 2558: 1) สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุความมุ่งหมาย

และหลักการในการจัดการศึกษาไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดาผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3 - 6)

ดังนั้น ผู้ที่บทบาทสำคัญในการหล่อหลอมพลเมืองไทยที่ดี ให้สามารถเป็นพลเมืองอาเซียนและพลโลกที่เหมาะสมได้นั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนในสถานศึกษาได้รู้จักการคิด ความรับผิดชอบ และการแก้ไขปัญหาของชาติ พร้อมทั้งจะอยู่อาศัยอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่อนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิตคือ 3Rs+8Cs+2Ls ซึ่ง 3Rs ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านการสื่อสาร 2-3 ภาษา สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communication, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and Media Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Self-reliance) ทักษะการเปลี่ยนแปลง (Change) และส่วน 2Ls ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) ภาวะผู้นำ (Leadership) (วิจารณ์ พานิช, 2556: 16) สิ่งเหล่านี้ถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อการเรียนรู้ที่ครูต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ระบุวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยได้เรียนตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน, 2553: 2)

หลักสูตรสังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลก

การปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองไทยที่ดี เพื่อการเป็นพลเมืองอาเซียนและพลโลกนั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการศึกษาในประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเสมือนเข็มทิศในการกำหนดหลักสูตรเพื่อพัฒนาพลเมืองให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมต้องการ โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ที่ผู้เรียนทุกคนในสถานศึกษาต้องเรียนรู้ให้เกิดองค์ความรู้ ความเข้าใจต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย และปรับตัวเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ อันประกอบด้วย 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ สาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 1-7) ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในเรื่อง การอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความรู้ ทักษะ มี

ความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างอย่างหลากหลาย และมีคุณธรรมจริยธรรมสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม เป็นพลเมืองดีของประเทศไทยและสังคมโลกในอนาคต และนอกจากนี้ครูจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 มีค่านิยมที่เหมาะสมเพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมในด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ด้านการจัดการและการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้ (ดวงกมลสินเพ็ง, 2555: 31-37)

1. ด้านความรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเนื้อหาสาระความคิดรวบยอด และหลักสำคัญๆ ในสาขาวิชาต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษาอย่างครอบคลุมตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการที่มีความหลากหลาย

2. ด้านทักษะ และกระบวนการในการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมนั้นผู้เรียนควรจะได้พัฒนากระบวนการต่างๆ จนเกิดทักษะ และกระบวนการ ดังนี้

2.1 ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการแก้ปัญหาตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบเสาะ เช่น ความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมุติฐาน การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมุติฐาน และสรุป

2.3 ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล ความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี และการสื่อสารสารสนเทศ

2.4 ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และการแก้ปัญหาของกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติ และค่านิยมกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตย และความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมีความกตัญญูรักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงานรู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่มรักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ด้านการจัดการ และการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับการอบรมป็นนิสัย

มาใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

สรุปได้ว่า กลุ่มสาระสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ การจัดการและการปฏิบัติกิจกรรมในเรื่อง การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีบนพื้นฐานจริยธรรม รู้จักบทบาทและหน้าที่ในสังคม รู้จักการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความภาคภูมิใจในความเป็นชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ตลอดจนผู้เรียนเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้นต่อความขัดแย้ง ยอมรับในความแตกต่างหลากหลายอย่างมีเหตุผล เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยปราศจากเงื่อนไขทางเชื้อชาติ สีผิว ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม อันจะนำมาซึ่งการถูกลิดรอนสิทธิและความเท่าเทียมกันทางสังคม มีความรับผิดชอบ ประารถนาดีต่อกัน รู้จักเสียสละ เมื่อเกิดปัญหาก็ก้ร่วมกันแก้ไข จนเกิดความร่วมมือทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ ด้านการสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงสามารถปรับตัวภายใต้กฎกติการ่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมไทย สังคมอาเซียน และสังคมโลกตลอดไป

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองในยุคศตวรรษที่ 21

สำหรับการปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกที่ดีตามที่สังคมมุ่งหวังนั้น นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและท้าทายต่อการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ได้ตระหนักและเข้าใจในองค์ความรู้ ทักษะ

และเจตคติที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับนักวิชาการได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้มากมาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557: 3) ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. ผู้สอนต้องมีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นนักประชาธิปไตย มีบทบาทหน้าที่ในการเอื้ออำนวยให้เด็ก และเยาวชนเกิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงควรเคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนยอมรับในความแตกต่าง หลากหลายของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพใช้เหตุผลและสติปัญญา ยึดมั่นสันติวิธีในการแก้ไขปัญหารู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีพฤติกรรมหรือวิถีชีวิตประชาธิปไตย มีเจตคติ ค่านิยม และศรัทธาการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่หลากหลายได้แก่ การเล่นเกม การร่วมแสดงความคิดเห็น การร่วมอภิปรายโดยเสรี การฝึกปฏิบัติ ฝึกการวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่าง ๆ
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตยที่เน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย ฝึกฝนทักษะที่จะนำไปสู่การมีทัศนคติ ค่านิยม เจตคติที่ดีต่อวิถีประชาธิปไตย ฝึกฝนและเห็นคุณค่าของ

การปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบของสังคม รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ

4. ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมประชาธิปไตย และเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย เป็นผู้มีจิตสาธารณะ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนพฤติกรรมประชาธิปไตยในสังคมอย่างจริงจัง เช่น การรณรงค์เลือกตั้ง การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำ และสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

5. ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และประเทศชาติตามวิถีประชาธิปไตย เรียนรู้ด้วยตนเอง ติดตามข้อมูลข่าวสาร ฝึกฝนทักษะวิเคราะห์แยกแยะข่าวสารที่ถูกต้อง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 38) ได้เสนอการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน สามารถทำได้หลากหลายรูปแบบตามความพร้อมของสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาเซียนโดยตรง

2. การจัดการเรียนรู้บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นแกน

3. การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม โดยการกำหนดผลการเรียนรู้ แล้วนำมาเขียนคำอธิบายรายวิชา และนำไปจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้ และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้

4. การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการเติมเต็มความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่องอาเซียน

เช่น กิจกรรมชุมนุม ชมรมอาเซียน ลูกเสือ-ยุวกาชาด

5. การจัดกิจกรรมเสริมเพื่อเสริมความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักเกี่ยวกับเรื่องอาเซียน เช่น จัดค่ายประชาคมอาเซียน จัดงานสัปดาห์อาเซียน กิจกรรมภาษาอาเซียนนำรู้ ชุมชนคนรักอาเซียน ASEAN Song เปิดโลกอาเซียน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558: 82-84) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนจำเป็นต้องฝึกผู้เรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่

1. ความรู้ (K): การตั้งคำถาม ; สืบค้น และค้นหาคำตอบ ; อธิบายและลงข้อสรุป ; ขยายความรู้ ; ประเมิน

2. ทักษะ/กระบวนการ (P)

2.1 การรู้หนังสือ (Literacy): การเรียนภาษา ; อ่าน ; ฟัง ; พูด ; เขียน ; สื่อความหมายข้อมูล ; การนำเสนอด้วยวาจา

2.2 การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy): การจัดกระทำข้อมูล ; วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ; แก้ปัญหา โจทย์เลขและโจทย์วิทยาศาสตร์

2.3 ความสามารถในการใช้เหตุผล (Reasoning Ability): กระบวนการใช้เหตุผลแบบนิรนัยและอุปนัย ; คาดคะเนคำตอบ ; การใช้เหตุผลแบบอุปมาอุปมัย ; การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

2.4 ทักษะแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skills): กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ; การวิจัย ; การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์

2.5 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills): กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.6 ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง (Collaborative Skills): กระบวนการกลุ่ม ; กลุ่มสัมพันธ์ ; Co-operative Learning การเรียนรู้เน้นทีม (Team Learning)

2.7 ทักษะการสื่อสาร (Communicative Skills): ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา Literacy

2.8 ทักษะการสื่อสาร (Computer Skills): ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.9 ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต (Career and Life Skills): การเสริมสร้างความสามารถประกอบอาชีพ ; การแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต ; การทำงานร่วมกัน ; การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

2.10 ทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-Cultural Skills): กระบวนการเสริมสร้างวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ชาติ อาเซียน และระดับโลก

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติ (A)

3.1 E₁ (Ethic person) การมีจริยธรรม: การเป็นแบบอย่าง ; การสอนแบบสอดแทรก ; กระบวนการสร้างค่านิยม ; การสร้างความตระหนัก ; การสร้างเจตคติ

3.2 E₂ (Electronic person) การมีความสามารถทางเทคโนโลยี: ICT-based learning กระบวนการเทคโนโลยี ; การสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์

กล่าวโดยสรุปคือ แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 นั้น ครูควรบูรณาการเนื้อหาสาระวิชากับนวัตกรรม สื่อ เทคโนโลยีที่หลากหลาย

ไว้ในรายวิชาพื้นฐาน เพิ่มเติม หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเองเป็นสำคัญ และการหากิจกรรมที่มีส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน เพราะการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในทุกองค์กร สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความสามัคคีของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดีในหมู่คณะ นอกจากนี้ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงจิตสำนึกสาธารณะในการอยู่ร่วมกันในฐานะสมาชิกของห้องเรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลก เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีในบทบาทและหน้าที่ของการเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกอีกด้วย

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 เป็นขั้นตอนที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557: 3) เกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยในสังคมไทย ; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 38) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2558: 82-84) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21

1. **ความรู้ (K):** การตั้งคำถาม ; ลํารวจและค้นหาคำตอบ ; อธิบายและลงข้อสรุป ; ขยายความรู้ ; ประเมิน

1. ครูถามผู้เรียนเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมในประเทศ ประชาคมอาเซียน ความสัมพันธ์กับนอกอาเซียน

2. แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนลํารวจและค้นหาคำตอบ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ตำรา ใ้ความรู้ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด หรือผู้รู้ ฯลฯ

3. สุ่มตัวแทนกลุ่มอธิบายและลงข้อสรุปเกี่ยวกับประเด็นที่ได้

4. ผู้เรียนขยายความรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ใ้งาน จัดนิทรรศการ การไ้ว่าที่ คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ ฯลฯ

5. ครูประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ เช่น ใ้งาน แฝ่ผสมผลงาน การทำแบบทดสอบ

2. ทักษะ/กระบวนการ (P)

2.1 **การรู้หนังสือ (Literacy):** การเรียนภาษา ; อ่าน ; ฟัง ; พูด ; เขียน ; สื่อความหมายข้อมูล ; การนำเสนอด้วยวาจา

1. สุ่มผู้เรียนออกมาอ่านนิทานอาเซียน หรือเรื่องวัฒนธรรมที่ดิงามในประเทศที่ผู้เรียนประทับใจให้เพื่อนฟังอย่างตั้งใจ

2. ครูเล่าถึงวัฒนธรรมอันดิงามของไทย เช่น ภาษา การแต่งกายแล้วถามผู้เรียนถึงการอนุรักษ์และการยอมรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

3. แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนฝึกการสนทนา การทักทายพื้นฐานได้อย่างน้อย 3 ภาษา เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่นของตนเอง ภาษาอังกฤษ และ

ประเทศอาเซียน 1 ภาษา

4. ให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมที่ดิงามในอาเซียนด้วยภาษาที่ครูมอบหมายได้อย่างน้อย 3 ภาษา

5. ผู้เรียนและครูร่วมกันสรุปเนื้อหาเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

2.2 การรู้เรื่องจำนวน (Numeracy):

การจัดกระทำข้อมูล ; วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ; แก้ปัญหา โจทย์เลขและโจทย์วิทยาศาสตร์

1. ผู้เรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของประชากรในประเทศไทย ประชาคมอาเซียน และโลกแล้วถามผู้เรียนถึงผลกระทบในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อนำเสนองานหน้าชั้นเรียนจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ เช่น การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานเป็นตาราง แผนภูมิ รูปภาพ ฯลฯ

3. ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงาน แล้วเผยแพร่ผลงานในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดป้ายนิทรรศการ ป้ายนิเทศ เติ้รณรงค์ ฯลฯ

4. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขผลงานให้ดียิ่งขึ้น

2.3 ความสามารถในการใช้เหตุผล

(Reasoning Ability): กระบวนการใช้เหตุผลแบบนิรนัยและอุปนัย ; คาดคะเนคำตอบ ; การใช้เหตุผลแบบอุปมาอุปไมย ; การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

1. ผู้เรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเศรษฐกิจในประเทศไทยกับอาเซียน และโลกเพื่อโยงถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในฐานะผู้บริโภคในสังคม

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีเหตุผลและผล

3. ผู้เรียนและครูสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดร่วมกัน

4. ประเมินความเข้าใจผู้เรียนอีกครั้งจากการถามคำถามเกี่ยวกับแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้

2.4 ทักษะแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (Creative Problem Solving Skills): กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ; การวิจัย ; การจัดการเรียนรู้เสริมสร้างการคิดสร้างสรรค์

1. ผู้เรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับการเกิดสงคราม การก่อการร้ายในประเทศ ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลก

2. ครูกระตุ้นผู้เรียน โดยถามผู้เรียนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของความขัดแย้งในสังคมไทย ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลกอย่างสันติสุข

3. แบ่งกลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อทำวาดภาพ หรือทำ Mind mapping เกี่ยวกับวิธีการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลกอย่างสันติสุข

4. ให้ตัวแทนผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.5 ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking Skills): กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1. ให้ผู้เรียนอ่านข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีในประเทศไทย แล้วโยงถึงหน้าที่พลเมืองที่ดีในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้นำทางการเมือง

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนศึกษากรณีตัวอย่างเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศสมาชิก

ในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลก

3. ผู้เรียนแต่ละกลุ่มทำใบงานร่วมกันเกี่ยวกับลัทธิ หน้าทีของพลเมืองที่ดีเพื่อฝึกทักษะการคิดขั้นสูง

4. ประเมินความเข้าใจผู้เรียนอีกครั้งจากการถามคำถาม

2.6 ทักษะการทำงานอย่างร่วมพลัง (Collaborative Skills): กระบวนการกลุ่ม ; กลุ่มสัมพันธ์ ; Co-operative Learning การเรียนรู้เน้นทีม (Team Learning)

1. สุ่มให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับบุคคลสำคัญในประเทศ ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลกที่ผู้เรียนชื่นชอบ

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนศึกษาบุคคลสำคัญเพื่อทำแฟ้มสะสมผลงาน

3. ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อนำเสนองานหน้าชั้นเรียนจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ตำรา ใบความรู้ อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ฯลฯ

4. ให้ตัวแทนผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

2.7 ทักษะการสื่อสาร (Communicative Skills): ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนา Literacy

1. ผู้เรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับศาสนาในประเทศไทยกับอาเซียน และโลก เพื่อโยงถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน

2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนทำใบงานเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามแนวทางศาสนาที่ตนเองนับถือ

3. ผู้เรียนสรุปความรู้เรื่องหลักศาสนาของตนเองและผู้อื่น

4. ประเมินความเข้าใจผู้เรียนอีกครั้งจากการถามคำถามเกี่ยวกับแนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย อาเซียน โลกอย่างสันติสุข

2.8 ทักษะการสื่อสาร (Computer Skills): ใช้กระบวนการเกี่ยวกับการสร้างสมรรถนะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

1. ผู้เรียนและครูร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ในประเทศไทย อาเซียน และโลก เพื่อโยงถึงภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในอดีต
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนทำใบงานเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตกับภัยพิบัติในประเทศ ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลก
3. ผู้เรียนและครูสรุปองค์ความรู้ทั้งหมดร่วมกัน
4. ประเมินความเข้าใจผู้เรียนอีกครั้งจากการถามคำถามเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิตกับภัยพิบัติในประเทศ ประเทศสมาชิกในกลุ่มอาเซียน และสังคมโลก

2.9 ทักษะอาชีพและทักษะการใช้ชีวิต (Career and Life Skills): การเสริมสร้างความสามารถประกอบอาชีพ ; การแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต ; การทำงานร่วมกัน ; การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

1. ผู้เรียนสำรวจตนเองเกี่ยวกับสิทธิที่ตนเองพึงได้รับ และสิทธิที่ตนเองถูกละเมิดเพื่อเชื่อมโยงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์
2. ครูกำหนดหัวข้อเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยและต่างประเทศ แล้วแต่ละกลุ่มสืบค้นข้อมูลร่วมกัน
3. ผู้เรียนวิเคราะห์และไตร่ตรองความรู้อย่างไรเพื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นแล้วสร้างความคิดรวบยอดเป็นของตนเอง
4. ผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานที่ได้สืบค้นเพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.10 ทักษะการใช้ชีวิตในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-Cultural Skills): กระบวนการเสริม

สร้างวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น ชาติ อาเซียน และระดับโลก

1. ผู้เรียนฟังเพลงประจำถิ่นของชาวลาว (ประเทศเพื่อนบ้าน) แล้วถามถึงความรู้สึกที่ได้ฟังเพลงเพื่อโยงถึงวัฒนธรรมข้ามชาติ
2. แบ่งกลุ่มผู้เรียนคิดวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างเรื่องวิถีชีวิตด้านความเชื่อ ภาษา สังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจระดับท้องถิ่น ชาติ อาเซียน และระดับโลก
3. ให้ตัวแทนผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน แล้วปรับแก้ไขผลงานอีกครั้ง
4. ผู้เรียนและครูสรุปข้อมูลร่วมกันเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเหมือนและความแตกต่างเรื่องวิถีชีวิตด้าน ความเชื่อ ภาษา สังคม วัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจระดับท้องถิ่น ชาติ อาเซียน โลก

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์และเจตคติ (A)

3.1 E₁ (Ethic person) การมีจริยธรรม: การเป็นแบบอย่าง ; การสอนแบบสอดแทรก ; กระบวนการสร้างค่านิยม ; การสร้างความตระหนัก ; การสร้างเจตคติ

1. ผู้เรียนและครูร่วมกันเล่าถึงบุคคลที่รู้จัก ในการทำความดีเพื่อสังคมไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความประหยัด ฯลฯ
2. ครูเสนอปัญหาสังคมเรื่องการคอร์รัปชันมาให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย แล้วโยงถึงแนวทางในการปฏิบัติตนเป็นคนดีเพื่อสังคม
3. แบ่งกลุ่มผู้เรียนศึกษาปัญหาสังคมในระดับอาเซียน และโลกว่ามีปัญหาสังคมใดบ้างที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน
4. ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม แล้วเขียนคำตอบที่ได้ลงในใบงานที่ครูกำหนด

ให้ และหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

5. ให้ตัวแทนผู้เรียนออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

6. ผู้เรียนและครูสรุปบทเรียนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในการเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกที่ดี และมีความสัมพันธ์สุร่วมกัน

3.2 E₂ (Electronic person) การมีความสามารถทางเทคโนโลยี: ICT-based learning กระบวนการเทคโนโลยี ; การสืบค้นข้อมูลจากคอมพิวเตอร์

1. ครูถามผู้เรียนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวด้านโบราณสถาน-โบราณวัตถุที่สำคัญของประเทศไทยว่ามีอะไรบ้าง และมีความเป็นมาหรือความสำคัญกับประเทศอย่างไร

2. แบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนเล่นเกมสำรวจและค้นหาคำตอบ จากอินเทอร์เน็ต บทเรียนบนเว็บ ฯลฯ

3. สุ่มตัวแทนกลุ่มอธิบายและลงข้อสรุปเกี่ยวกับประเด็นที่ได้

4. ผู้เรียนขยายความรู้จากการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การสร้างเว็บไซต์ การทำวีดีโอตัดต่อ สารคดีที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ การประกวดผลงาน ฯลฯ

5. ครูประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อให้ทราบผลการเรียนรู้ เช่น ใบงาน แฟ้มสะสมผลงาน การทำแบบทดสอบ ฯลฯ

บทสรุป

แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลกสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ 21 เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ครูในยุคใหม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อันได้แก่ การระดมสมองเป็นกลุ่ม การเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การบูรณาการผ่านกิจกรรมเพลง เกม บทบาทสมมติ การโต้วาที ฯลฯ โดยครอบคลุมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้ง 11 ประการ เพื่อฝึกฝนให้ผู้เรียนเป็นผู้มีจิตสาธารณะ รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และดำรงตนเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้สอนควรมีทัศนคติและพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตยตัวอย่างของจุดเริ่มต้นการเป็นพลเมืองไทยที่ดี ได้แก่ เคารพในความคิดเห็นของผู้เรียนทุกคน ยอมรับในความแตกต่างที่หลากหลายของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย บุคลิกภาพ สติปัญญา และอารมณ์ รู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ใช้เหตุผลและปัญญาในการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้ง อันนำไปสู่การสร้างพลเมืองอาเซียน และพลโลกเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสทกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545*. สืบค้นเมื่อ 27 สิงหาคม 2558, จาก <http://www.moe.go.th/publication/law2542/law2542.pdf>.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). *การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991).
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาร์ ยินดีสุข. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ส. เจริญการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *แนวทางการใช้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการนำจุดเน้นการพัฒนาผู้เรียนสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสทกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.